

onvolledig ook — toch verre staat boven de hoogst twijfelachtige waarnemingen omtrent de kanker-parasieten.

Intusschen, dit zijn kleine opmerkingen, die ten slotte aan de waarde van het boek niets afdoen. Maar, zal men vragen, zijn er dan geen vlekjes? Zeker wel. Daar zijn twee zaken, die mij hinderen; daar is zwaar gezondigd tegen de aesthesis in de wijze waarop eenigszins kinderachtig figuur zooveel of zooveel bij een afbeelding is gevoegd. En wat m. i. een bepaalde fout in het boek is, dat is òf geheele afwezigheid, òf onvolledigheid, òf onjuiste opgave van synonymie.

De wijze, waarop in talrijke medische handboeken, bijv. over algemeene Pathologie, wordt omgesprongen met de namen der parasieten, staat soms weinig boven de terminologie van de burgerjuffrouw, welke spreekt van een „kou, die om het hart slaat”, enz. Stokoude namen, die tegen alle regelen van prioriteit strijden — het lijkt een contradictio in terminis — of namen, die heel iets anders beteekenen — het geliefde malaria-plasmodium — worden maar al te vaak gebruikt. Het gevolg is, dat men een stel synonymen in leven houdt, die langzamerhand overtollig behoorden te zijn geworden, althans overtollig voor den student. Men mocht in een handboek, door een kundig zoöloog geschreven, meer orde verwachten. Een paar voorbeelden: *Amoeba buccalis* (pag. 16) moet heeten *A. gingivalis*; voor *Megastoma entericum* moest staan *Lamblia intestinalis* enz. enz. Ik zou ongaarne den schijn op mij laden van te vitten, en zal dus hier de lijst niet uitbreiden. Wie zich nauwkeuriger op de hoogte wil stellen, kan BRAUN ter hand nemen, ofschoon ook daar lang niet altijd de juiste nomenclatuur is gebruikt. Het is inderdaad jammer, dat Dr. SLUITER zijn „latere bijvoegingen” niet meer heeft uitgebreid en enkele omissies heeft hersteld. Moge hij in een tweede uitgave de namen met meer zorg behandelen. Dan kunnen meteen wel enkele storende germanismen worden vervangen („embryonen” voor embryo’s, „verschillend lang” voor verschillend in lengte enz.).

Dit alles heeft mij echter niet verhinderd het boek „goed en nuttig” te noemen, en ik beveel het dan ook ten zeerste aan.

Utrecht 16 April 1895.

G. C. J. VOSMAER.

INGEZONDEN.

HET VOORSTEL H VAN DE AFD. AMSTERDAM, MET DE TOELICHTING
EN HET PRAEADVIES VAN HET HOOFDBESTUUR.

In de Februari-vergadering van de Afdeling Amsterdam had ik de eer genoemd voorstel in te dienen, luidende als volgt:

„Aan het Hoofdbestuur worde opgedragen een onderzoek in te stellen of

te doen instellen naar de oorzaken van het feit, dat de abortus provocatus onder de vigueur van het nieuw strafwetboek ongestraft blijft en voorstellen te doen, ten einde die straffeloosheid te doen ophouden.”

Nadat ik dit voorstel zeer kort mondeling had toegelicht en daarbij de wenschelijkheid eener bespreking in de Algemeene Vergadering en het instellen van een onderzoek door eene commissie had betoogd, werd het door een paar leden ondersteund en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Onder de voorstellen voor de Algemeene Vergadering is het voor zoover ik mij herinner, textueel juist opgenomen met een toelichting, *niet van mij*, maar, naar ik meen, van het Bestuur der Afdeeling afkomstig, van den volgende inhoud:

„*Toelichting. De abortus provocatus is feitelijk niet strafbaar. Bij de herziening van het Strafwetboek is, schijnbaar geheel toevallig, de term „opwekken van misgeboorte” vervangen door „het afdrijven van een vrucht”, terwijl in de toelichting „het woord vrucht is omschreven als „levensvatbaar individu”. Deze redactie en toelichting zijn de schuld van de feitelijke niet-strafbaarheid. De Afdeeling acht de zaak van zoodanig gewicht, dat wij aan de waardigheid van onzen stand verplicht zijn een ernstig onderzoek te doen instellen. Te noodzakelijker is dit onderzoek, daar het opwekken van abortus hand over hand toeneemt. Ieder medicus ontvangt daartoe aanzoecken. Personen, die deze practijk uitoefenen zijn algemeen bekend. Herhaaldelijk krijgt men ziekten in behandeling, die het gevolg zijn van een opgewekten abortus”.*

Het zij mij vergund tegen deze toelichting nadrukkelijk te protesteeren, voor zooverre het de cursief gedrukte woorden betreft. Het bestuur van de Amsterdamsche Afdeeling neemt als bewezen aan wat *misschien* de eindconclusie van een ter zake ingesteld onderzoek *zou kunnen zijn*, al zouden zeker in het uit te brengen rapport niet de fouten voorkomen in den tweeden zin aanwezig. Zij zijn de volgende:

1°. In den Code Pénal, Art. 317, is begrijpelijkerwijze geen sprake van het „opwekken eener misgeboorte” maar wel van het bewerken van „het misvalen eener zwangere vrouw” (procurer l’avortement d’une femme enceinte).

2°. De woorden van den tekst zijn bij de herziening van het strafwetboek niet *schijnbaar toevallig vervangen*, maar het artikel is gecopiëerd naar Art. 218 van het Duitsche strafwetboek en evenals dit gebracht onder den titel „*misdrijven tegen het leven*”.

3°. Art. 236 en 297 W. v. Str. luiden: Hij die opzettelijk *de afdrijving of den dood der vrucht van eene vrouw, zonder* (Art. 296) *met* (Art. 297) haar toestemming veroorzaakt, wordt gestraft enz. enz.

4°. Het woord vrucht wordt niet in de toelichting omschreven als *levensvatbaar individu*.

In het verslag der Tweede Kamer over het Regeerings-ontwerp (cf. SMIDT het Wetboek van Strafrecht II, blz. 444) werd de opmerking gemaakt: „De strafbaarheid moet dus, volgens het gevoelen der Regeering, afhangen van de vraag of de vrucht, die afgedreven wordt, in de vrouw leefde. Afdrijving eener doode vrucht ware dus poging met ondeugdelijk object. Maar wordt dit duidelijk genoeg uitgedrukt door eenvoudig te spreken van (hare) *vrucht*?” De Regeering antwoordde daarop: „wanneer in één adem gesproken wordt

„van afdrijving of dood veroorzaken, dan spreekt het toch wel van zelf, dat „hier alleen aan een levende vrucht te denken is. Het uit te drukken ware „voor juristen onnoodig, voor sommige vrouwen gevaarlijk, *daar velen harer „meenen, dat zij gedurende de eerste maanden na de conceptie, zoolang zij nog geen „levende vrucht hebben waargenomen, straffeloos mogen afdrijven.*”

Maar ook al waren in den gecursiveerden zin van de toelichting deze cardinale fouten niet aanwezig, dan zou ik toch nog geenszins met het Bestuur der Amst. Afdeeling willen meegaan en de zaak beslecht achten. Het is een feit, dat vervolgingen ingesteld wegens abortus provocatus niet tot veroordeeling leidden, omdat niet bewezen was en niet bewezen kon worden, dat de vrucht vóór de afdrijving geleefd had, en de rechtbank (bijv. die te 's-Gravenhage in 1892) dit bewijs eischte, maar een arrest van den Hoogen Raad, waarin duidelijk wordt uitgesproken, dat *vrucht* beteekent *levende vrucht* bestaat, naar mijn weten althans, *niet* en er zijn nog juristen genoeg, die op grond van de duidelijke woorden der Wet, haar losmakende van de gedachtenwisseling tusschen de Regeering en de Tweede Kamer, deze zienswijze volstrekt niet deelen. Onder Deutsche juristen is naar aanleiding van het, met het onze overeenkomende, Art. 218 van het Strafgesetzbuch nog steeds verschil over de beteekenis van het woord vrucht. Terwijl sommigen daaraan ook alleen de beteekenis „levende vrucht” willen toekennen, achten anderen het onverschillig of hetgeen afgedreven wordt *levend* of *dood* is, in overeenstemming met de opvatting van TARDIEU: „l'avortement est l'expulsion „violente et prématurée du produit de la conception. Quelles que soient „les circonstances d'âge, de viabilité et même de formation du foetus, qu'il „soit vivant ou mort, qu'il ait atteint l'époque de la viabilité, ou qu'il ne „soit encore qu'aux premiers temps de sa formation, les conditions physiques „ni les conditions intentionnelles ou morales de l'avortement ne sauraient „changer”, een opvatting vrijwel strookende met die van CASPAR-LIMAN, die als „Fruchtabtreibung” definiëert „die gewaltsame Unterbrechung der Schwangerschaft, die provocerde vorzeitige Ausstossung des Productes der Zeugung „unabhängig von Alter, Lebensfähigkeit und Bildung der Frucht.”

Voorwaar onzekerheid genoeg om niet klakkeloos aan te nemen, dat de artikelen in het nieuwe Strafwetboek *als zoodanig* den abortus provocatus straffeloos maken, al schijnt *haar toepassing* door de Rechtbanken tot vrijspraak te leiden.

Naar ik meen is een onderzoek naar de oorzaken van de feitelijke straffeloosheid van den abortus provocatus alles behalve een onnoodige zaak, al kan ik begrijpen, dat het Hoofdbestuur, wat dit gedeelte van mijn voorstel betreft het volgende praeadvies geeft:

„Het instellen van een onderzoek naar de oorzaken, komt het Hoofdbestuur overbodig voor, daar *reeds in de toelichting de verklaring gegeven wordt.*”

Juist omdat ik het voorstel wensch los te maken van de m. i. niet geheel juiste toelichting, hoop en verwacht ik, dat het Hoofdbestuur een nauwgezet onderzoek geenszins *overbodig*, maar veeleer *noodig* zal achten. Wanneer de Maatschappij zich over deze zaak tot de Regeering wil wenden behoort dit te geschieden, niet op grond van een in den boezem der Vergadering uitgesproken wensch, op grond eener apodictische, goed bedoelde, maar onjuiste

uitspraak, doch op grond van een met zorg bewerkt rapport, dat ik zoo gaarne als „levende vrucht” eener ad hoc te benoemen Commissie niet *afgedreven*, maar *tijdig geboren* zag worden.

En dit leidt mij als vanzelf tot het tweede deel van mijn voorstel. Omdat ik het Hoofdbestuur geheel de vrije hand wensch te laten en het mij onverschillig is of het Hoofdbestuur zelf het onderzoek instelt, dan wel of door de Algemeene Vergadering of door het Hoofdbestuur een Commissie ad hoc wordt benoemd, moest ik in het midden laten of het Hoofdbestuur, dan wel die Commissie *voorstellen behoort te doen, ten einde deze straffeloosheid te doen ophouden.*

Het spreekt wel vanzelf, dat deze voorstellen zullen moeten afhangen van de conclusies in het Rapport neêrgelegd, maar ik wenschte, dat bij de stemming over het voorstel in ieder geval duidelijk werd uitgesproken, *dat de Maatschappij geen straffeloosheid van den abortus provocatus wil.*

In een „abortus provocatus en strafwet” getiteld stuk in het *Tijdschrift voor Strafrecht*, Dl. IX, Afl. 1, betoogt Prof. H. TREUB, dat de artikelen uit ons Strafwetboek den abortus provocatus in 98 pCt. der gevallen straffeloos laten en acht hij het daarom wenschelijk die artikelen (behalve Art. 296 betreffende de afdrijving *zonder toestemming der vrouw*) *te schrappen.*

Juist omdat ik dit *niet* wil, achtte ik het gewenscht de zaak in de Algemeene Vergadering ter sprake te brengen en diende ik mijn voorstel in. Naar mijn overtuiging behoort ieder, die, tenzij in het belang van het leven der vrouw gehandeld wordt, in den abortus provocatus een *misdrif* ziet, op welke gronden dan ook, protest aan te teekenen tegen een streven om die daad door schrapping van bestaande strafbepalingen een soort van wettelijke sanctie te geven. Een redeneering als deze: strafbepalingen tegen den geprovoceerden abortus zijn slechts lastig voor den medicus, die te goeder trouw handelende, toch de kans (zij het ook een geringe) op een veroordeeling loopt, terwijl zij niets geven tegen diegenen, die den abortus uit vuil winstbejag provoceeren, mag naar mijn bescheiden meening leiden tot een vraag om verbetering der strafbepalingen, maar niet tot één om die artikelen maar te schrappen, in het belang van de vrijheid van handelen van den medicus. Als het belang der maatschappelijke zedelijkheid beperking der vrijheid van handelen van den medicus eischt, ben ik voor mij gaarne bereid een deel mijner vrijheid daaraan op te offeren, al valt het misschien hard. Op gevaar af van voor achterlijk gehouden te worden, wil ik niet mede werken — op geenerlei wijze — tot handelingen, die het peil der maatschappelijke zedelijkheid noodzakelijk moeten verlagen.

Maar zoolang niet bewezen is, dat in de woorden der Wet de straffeloosheid van den abortus provocatus ligt opgesloten, is het onmogelijk vooruit te zien tot welke conclusies een eventueele Commissie of het Hoofdbestuur zelf komen zal, en is het zeker voorbarig, wanneer het Hoofdbestuur in een duistere zinsnede zegt: „Tegen het ter sprake brengen van deze zaak bestaat „geen bezwaar bij het Hoofdbestuur, wel echter tegen het eventueel aannemen van het voorstel in dezen vorm, daar het mandaat daardoor, hetzij aan het Hoofdbestuur hetzij aan de te benoemen Commissie opgedragen *moeilijk uitvoerbaar is.*”

Is het ongepast wanneer ik vraag, wat weet het Hoofdbestuur van *die moeilijke uitvoerbaarheid af?*

Immers de uitvoerbaarheid hangt geheel af van de conclusie, waartoe de, volgens het Hoofdbestuur (naar ik hoop thans niet meer) overbodige Commissie komt. Meent deze Commissie, dat de Wet als zoodanig den abortus provocatus straffeloos laat, dan behoort zij aan te dringen op Wetsverbetering, meent zij, dat de Wet onduidelijk is, dan dringe zij aan op een duidelijke Wetsinterpretatie, op welke wijze deze dan ook te verwachten is (de Commissie behoort dit te onderzoeken), meent zij, dat er andere oorzaken voor de straffeloosheid van den abortus provocatus zijn: dat bijv. nog geen streng bewezen geval van abortus provocatus bij de Justitie is aangebracht, of welke andere oorzaken ook, — dan zal zij komen tot andere voorstellen, die niemand nog kan voorspellen.

Ik kan mij begrijpen, dat het Hoofdbestuur meer aandacht schenkende aan de toelichting van het voorstel, dan aan het voorstel zelf, tot zoodanig praeadvies gekomen is, maar ik kan niet inzien, dat het een *moeilijk uitvoerbare* taak is, om een onderzoek in te stellen naar de oorzaken van het feit, dat de abortus provocatus onder de *vigueur* van het nieuwe Strafwetboek ongestraft blijft — en — voorstellen te doen ten einde deze straffeloosheid te doen ophouden.

Moge de Algemeene Vergadering goedvinden het voorstel der Afdeeling Amsterdam, zooals het textueel luidt, met voorbijgang van de daarbijgevoegde toelichting aan te nemen.

Amsterdam, 25 Mei 1895.

G. C. NIJHOFF.

Waarde Gérant!

Verleen mij s. v. p. ook even het woord en laat mij allereerst hulde brengen aan de loyale wijs, waarop Prof. FORSTER zijn assistent met zijn naam dekt. Had ik geweten, dat FORSTER de stille vennoot van BASENAU was, ik zou mij misschien meer parlementair hebben uitgedrukt. Nu daarvan niet gebleken was, kon het mij slechts ergeren, dat een aankomend onderzoeker in zijn maidenpaper mijn onderzoekingen zoo incidenteel en zonder vorm van proces op zij wilde schuiven. Na de publicatie van het tweede stuk van BASENAU over cholera-bacillen in melk is de bedoeling duidelijk genoeg geworden: HESSE zou worden afgemaakt, maar vooraf moest mijn onderzoek, dat daarbij hinderlijk kon zijn, worden geëcarteerd. Van het standpunt van den Directeur van het Hyg. Instituut te Amsterdam is dat begrijpelijk, omdat de hygiëne der melk daar steeds met groote voorliefde behandeld is en HESSE's arbeid een onbekookte toepassing was van een met de heerschende doctrina kwalijk overeen te brengen, maar daarom toch schijnbaar althans, goed geconstateerd wetenschappelijk feit; doch in plaats van nu de fout bij de doctrina te zoeken, moest dat door mij geconstateerde feit het ontgelden en coute que coute worden in de doos gestopt. Had men dat nu op de gebruikelijke wijs beproefd, ik zou er niet op hebben gereageerd, maar de taktiek van BASENAU scheen — en schijnt mij nog — ongeoorloofd, ook al geldt het een dissenter als ik ben. Niet alleen aan BASENAU, ook aan FORSTER betwist ik het recht om experimenteële resultaten van anderen te veroor-